
Gdańsk, Wyspa Spichrzów, gm. loco, woj. gdańskie

Informator Archeologiczny : badania 32, 231-232

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prace stanowiły kontynuację rozpoznania archeologicznego siedmiu parcel na styku ulic Kaletniczej i Piwnej z sezonu 1997. Wykonano eksplorację nawarstwień poniżej poziomu posadzek piwnicznych w wykopach, założonych w każdej z parcel.

W wyniku prac eksploracyjnych zarejestrowano miąższość nawarstwień od połowy XIII w. po XIX w. Ustalono, że zespół parcel ukształtowano w połowie XIV w., niwelując dla celów budowlanych starszy układ architektoniczny, zarejestrowany fragmentarycznie w obrębie parceli nr 29. Ławy fundamentowe w ramach poszczególnych parcel, o zróżnicowanych wymiarach konstruowano na poziomych, sosnowych i dębowych, legarach o średnicy do 40 cm, wspartych na poziomo wbitych w naturalny grunt palach, wzmacniano statykę konstrukcji ławy. Wysokość fundamentów, zbudowanych z dużych kamieni, uszczelnionych gruzem ceglanym i mniejszymi kamieniami, dochodziła do 100 cm, stanowiąc podstawę właściwego muru ceglanego.

Artefakty, pozyskane z poszczególnych warstw, a zwłaszcza drewnianych latryn, funkcjonujących przy każdej z parcel można ogólnie datować na okres od XV po XVIII w.

Rozplanowanie zabudowy było typowe dla podobnych konstrukcji miejskich późnośredniowiecznych. W warstwie nadcalcowej przebadanego obszaru, odłożonej na poziomie około - 0,60 m n.p.m. uchwycono fragmentarycznie w ramach parceli Piwna 29 ślady domostwa starszego, zapewne z XII w.

Prace zakończono, teren przekazano do działań inwestycyjnych.

GDAŃSK, Wyspa Spichrzów, gm. *loco*, woj. gdańskie

- miasto późnośredniowieczne i nowożytnie (XIV-XX w.)

Ratownicze badania archeologiczne przeprowadzili mgr Zbigniew Borkowski, Aleksander Kwapiński, Marcin Szyszka, Mahmmoud El-Tayeb, Agnieszka Ruta, Joanna Szubert, Marcin Jagusiak. Monika Kasprzak, Karolina Sarach, Dariusz Osiński (Pracownia Archeologii Gdańska Muzeum Archeologiczne w Gdańsku) oraz studenci z Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Finansowane przez Genesis Hotels Inc oraz Muzeum Archeologiczne w Gdańsku. Drugi sezon badań.

Badania archeologiczne przeprowadzone w 1998 r. na działkach miejskich nr 38 i 39 na Wyspie Spichrzów spowodowane zostały zmianą lokalizacji podpiwniczenia projektowanego kompleksu hotelowego. Objęły one eksploracją do calca całą powierzchnię piwnic w obrysie podanym przez projektantów inwestycji, a ponadto dla określenia pełnych zasięgów obiektów wychodzących poza granice wykopów archeologicznych, wykonane zostały trzy dodatkowe przekopy sondażowe. Ogółem powierzchnia badań, na której osiągnięto całość przekroczyła 650 m². Ponadto, kierując się pierwotnym projektem technicznym, odsłonięto również większą część działki nr 38 usuwając głównie gruz z podziemi dawnego banku Sparkasse do poziomu ich posadzek.

Ze względu na przesunięcie się obrysu podpiwniczenia, badania objęły obszar już eksplorowanych działek (nr wg. planu Buhsego - 21 i 22). Poza nimi przebadano także przylegające do nich działki 23 i 24.

Dzięki powiększonemu w ten sposób obszarowi eksploracji prowadzonej wzdłuż czterech następujących po sobie działkach odkryto, że przynajmniej w tej części Wyspy zmiany granic zabudowy były bardziej znaczące niż w pozostałych dotychczas przebadanych kwartałach.

Pierwsza faza zabudowy w tym miejscu nie była zwarta - mamy tam raczej do czynienia z pojedynczymi konstrukcjami drewnianymi, otoczonymi dużymi przestrzeniami wolnymi od zabudowy, na których co najwyżej stały lekkie konstrukcje plecionkowe. Szczególnie widoczne było to na parceli nr 22 (Buhse), gdzie drewnianym konstrukcjom zorientowanym na osi W-E, nie odpowiadały podobne obiekty na sąsiadujących działkach.

Niezbyt oczywista wydaje się funkcja owych pierwszych konstrukcji, datowanych wstępnie na początek XIV w., niewykluczone że zostały one zniszczone przez powódź. Ich pozostałości bowiem nie noszą śladów spalenizny, brak jest również warstw spalonego ziarna.

Dopiero elementy następnych faz konstrukcyjnych, także funkcjonujących w XIV w., ulegają kolejnym pożarom, zaświadczone przez warstwy spalonego ziarna. Obecność ziarna w horyzoncie XIV w. świadczy również o tym, że budynki z tego okresu przyjmują funkcję spichlerzy.

Zabudowa w wieku XIV jest wyłącznie drewniana, przykuta jedynie dachówką ceramiczną.

Ułożenie spichlerzy biegnie wzdłuż osi W-E, jednak zarówno ściany boczne jak i frontowe są przesunięte w stosunku do późniejszych ciągów murowanych.

Orientacja spichlerzy zmienia się całkowicie pod koniec XIV w, i przypomina układ pokazany na tzw. Planie Sztokholmskim z budynkami ustawionymi w czworobok wokół wewnętrznego dziedzińca. Dopiero po zakończonej pożarem tej fazy, prawdopodobnie w wieku XVI (uściślenie chronologii nastąpi po otrzymaniu wyników analizy dendrochronologicznej), następne spichlerze, już murowane, biegną na osi W-E, chociaż nie dochodzą do samego brzegu Motławy. Wówczas pojawiają się miedzuchy, z których jeden pomiędzy parcelami nr 22 i 23 był eksplorowany w trakcie badań. Jego funkcjonowanie można wydatować do 1813 r. kiedy po wojnie napoleońskiej wychodzi z użycia po pożarze duży kwartał spichlerzy. Na działkach 22 i 23 spichlerze zostają zastąpione obszernym placem przykrytym dachem wspierającym się na palach.

Materiał archeologiczny pozyskany w wyniku wykopalisk oraz rysunkowa i fotograficzna dokumentacja warstw i obiektów znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Badania zostały zakończone.

Giebułtów, st. 8, gm. Książ Wielki, woj. kieleckie, AZP 95-59 - patrz: środkowa i późna epoka brązu

Gniezno, st. 237, *loco*, woj. poznańskie, AZP 50-34/- - patrz: wczesne średniowiecze

Gnojno, st. III, gm. Konstantynów, woj. białkopodlaskie, AZP 55-86/40 - patrz: wczesne średniowiecze

Gołasze – Puszcza, st.1, gm. Wysokie Mazowieckie, woj. łomżyńskie, AZP 41-80 - patrz: wczesna epoka brązu

GOZDÓW, st. 1, gm. Werbowice, woj. zamojskie, AZP 87-93

- gródek średniowieczny (2 poł. XIV-XV w. i okres nowożytny - XVI-XVIII w.)

Badania prowadziła mgr Ewa Prusicka – Kołcon (Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie). Finansowane przez Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie oraz PSOZ. Pierwszy sezon badań.

Stanowisko I w Gozdowie położone jest w odległości około 400 m od zwartej zabudowy wsi, na północ od zabudowań podworskich, na lessowym cyplu w dolinie rzeki Huczwy. Południowa część stanowiska tworzy odrębną całość w postaci kopca o wymiarach 38 X 58 m górującego nad okolicą. Część ta to domniemany gródek, który stał się miejscem badań wykopaliskowych.

Celem badań było rozpoznanie charakteru i chronologii stanowiska, odsłonięcie ewentualnej zabudowy i określenie stratygrafii kopca.

Założono 6 wykopów badawczych o łącznej powierzchni około 2 arów. Prace badawcze na stanowisku ujawniły bogate osadnictwo sięgające od neolitu aż do czasów nowożytnych. Odsłonięto w wyniku badań trzy obiekty neolityczne: grób szkieletowy oraz dwie jamy gospodarcze. Ponadto odsłonięto obiekt mieszkalny, dwa murki fundamentowe oraz rodzaj bruku kamienno-ceglanego;